

спостережливості та логічного мислення, проведення лабораторних дослідів та практичних робіт, що дає виробити практичні навички та уміння.

Отже, предмет «Природознавство» має дуже великий вплив на учнів початкових класів. Адже ці уроки покликані формувати науковий світогляд, виховувати у школярів повагу до природи, праці людей, формувати в них певні трудові вміння і навички. А зміст цього предмета складає система взаємопов'язаних понять, засвоєння учнями кожного з яких потребує спеціальної методичної підготовки вчителя.

Список використаних джерел:

1. Байбара Б.М. дослід у процесі навчання природознавства // Початкова школа – 2000. – № 12. – С. 19-21.
2. Варакута О. Дидактичні умови формування природничих понять // Початкова школа. – 2000. – № 8. – С. 46-47.
3. Герцен А.И. Собрание сочинений. Т. 3. – М., 1972. – С. 95.
4. Жаркова І., Мечник Л. Керівництво процесом формування у молодших школярів природничих знань дією практичного характеру // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка, 2004. – № 2. – С. 45-50.
5. Сосновская Е.Б. Методика преподавания природоведения // Учебник для ССУЗов. М.: Приор, 2005. – 208 с.; Ушинский К.Д. Избранные сочинения. – М., 1968.

Чорна С.А., Бартко Ж.В., Кордонська І.В.

викладачі,

*Могилів-Подільський технологічно-економічний коледж
Вінницького національного аграрного університету*

ДИВЕРГЕНТНІ ЗАДАЧІ – ОСНОВА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

Сьогодні українська держава відчуває гостру потребу у фахівцях, здатних творчо підходити до вирішення життєво важливих проблем. Таке соціальне замовлення вимагає компетентнісного підходу до вивчення дисциплін природничого циклу, які формують не лише базові знання, але й соціальну компетенцію. Він реалізується в розробці нових технологій навчання, спрямованістю яких є не тільки врахування психологічних особливостей студентів навчальних закладів I-II рівня акредитації, а й розвиток їх творчого потенціалу.

Проблему розвитку творчих здібностей учнів у процесі навчання досліджували у своїх кандидатських дисертаціях Ю. Жук, Ю. Галатюк (дослідницька робота учнів), Г. Касянова (система задач для розвитку творчих здібностей), Г. Котельніков (дослідницькі лабораторні роботи) та інші [2].

В умовах посиленого росту об'єму інформації певні знання швидко «старіють» і стають непридатними для прогресивного застосування. В суспільстві виникає потреба в особистостях, які мають креативне мислення.

Таким чином, вибір теми педагогічного дослідження обумовлений існуючою суперечністю між обґрунтованими в психолого-педагогічній та науково-методичній літературі теоретичними положеннями про необхідність розвитку творчого мислення студентів і недостатнім фактичним рівнем його розвитку у навчанні природничих дисциплін.

Предметом дослідження стала методика розвитку креативного мислення студентів I курсу в ході розв'язування дивергентних задач.

Метою дослідження є розробка інноваційних дидактичних засобів у формі дивергентних задач.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості застосування розроблених дидактичних засобів для коригування навчальних досягнень першокурсників та створення стійкого базису для вивчення спеціальних дисциплін.

Процес розв'язування дивергентних задач – це особливий педагогічний прийом, який поєднує фаховий та психологічний досвід викладача та змушує студентів мислити, самостійно шукати необхідну інформацію, осмислювати її, переробляти на основі власного досвіду; передбачає критичну оцінку ситуації, переосмислення уже відомої інформації та пошук нової, наявності власної думки і оригінальності у розв'язанні проблеми [3; 4].

Дивергентні задачі мають такі особливості:

- відсутність однозначної готової відповіді;
- наявність потреби в багатократній зміні підходів;
- необхідність створення значної кількості варіантів;
- спрямованість студента на знаходження особливих, часто неочікуваних результатів;
- передбачення кількох правильних альтернативних відповідей [5].

Крім того, дивергентні задачі передбачають, що:

- по-перше, студент або не має готової схеми розв'язку, або задачу не можна розв'язати відомими способами за схемою, шаблоном;
- по-друге, до розв'язку неможливо прийти на основі прямого відтворення знань і операцій: наявний досвід необхідно творчо переробити. І в цьому полягає головна функція дивергентних задач як засобу розвитку творчого мислення студентів [5; 6].

В систему дидактичних засобів із розвитку дивергентного мислення входять:

- інтегровані задачі (на складання і розв'язання);
- задачі на варіації, які містять завдання дати якомога більше варіантів вирішення проблеми;
- задачі з розвитком змісту (скласти із даної задачі кілька інших або запитання до даної задачі);
- задачі відкритого типу, в яких конкретно не вказані умови протікання процесу. Такі задачі мають кілька правильних розв'язків залежно від змін умов;
- завдання на розвиток творчої уяви як елемента дивергентного мислення – складання загадок, кросвордів, опорних конспектів, написання фантастичних творів, казок, малювання хімічних явищ, процесів;

• завдання на розвиток точності мислення, в яких необхідно передати зміст фрази іншими словами. Такі завдання розвивають вміння бачити суть явищ [3].

Розв'язання дивергентних завдань можна організовувати на занятті будь-якого виду, на різних його етапах: мотивації, актуалізації, вивчення нового матеріалу, закріплення та корекції знань, вмінь, навичок. Особливого значення дивергентні задачі набувають під час лабораторних, практичних, експериментальних робіт тощо.

Освітня роль дивергентних задач виявляється в тому, що їх виконання сприяє глибокому засвоєнню основних понять, теорій, законів; служить простим, зручним та ефективним засобом самоперевірки і систематизації знань, умінь і навичок; дає можливість у більш раціональній формі повторювати матеріал, конкретизувати, розширювати і поглиблювати знання, активізувати розумову діяльність студентів.

Викладачі навчальних закладів I-II рівня акредитації використовують широкий спектр дивергентних задач, серед них задачі професійної спрямованості, які поєднують знання та практичні вміння з природничих дисциплін і практику виробництва, досягнення в технологіях, техніці.

Спостерігаючи за сформованістю в студентів інтелектуальних умінь, здатністю бачити структуру досліджуваного матеріалу, умінням ставити проблеми й вирішувати їх, ми можемо зробити висновок, що студенти, при систематичному розв'язуванні дивергентних задач, успішно справляються з навчальною роботою, не відчуваючи при цьому перевантаження.

Таким чином, досвід із застосування дивергентних задач у навчально-виховному процесі показує, що у студентів формуються уміння:

- аналізувати ситуацію;
- обговорювати проблему та приймати рішення;
- займати чітку позицію;
- обґрунтовувати свою відповідь;
- ставити чіткі запитання і давати на них змістовні відповіді;
- відшуковувати причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати, прогнозувати;
- аргументовано оцінювати діяльність.

Також паралельно розв'язується проблема розвитку обдарованих студентів, які відзначаються самостійним мисленням; легко переключаються на новий спосіб дій, з однієї розумової операції на іншу; передбачають різні підходи до розв'язування проблеми чи задачі тощо...

Список використаних джерел:

1. Вдовенко В.В. Обдаровані учні: вихід за межі стандарту / В.В. Вдовенко // Математика в школі. – 2011. – № 1-2.
2. Волобуєва Т.Б. Розвиток творчої компетентності школярів / Т.Б. Волобуєва. – Х.: Основа, 2005.
3. Коробова І.В. Формування дивергентного мислення як засіб розвитку творчої обдарованості школярів // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / Кол. авт. – К.: ІЗМН, 1998. – Вип. 12. – С. 181-186.

4. Коробова І. Роль нових інформаційних технологій у розвитку дивергентного мислення учнів // Педагогічні науки: Зб. наук. пр., вип. 15. – Херсон: Айлант. – 2000. – С.63-66.
5. Мехед Д. Використання дивергентних задач для оцінювання навчальних досягнень учнів з математики / Д. Мехед // Математика в школі. – 2008. – № 3.
6. Притуляк С. Роль творческих задач в развитии познавательной активности // Биология. – 2003. – № 1(675). – С. 11-14.
7. Прокша М., Сільни П. Дивергентні задачі як засіб розвитку творчих здібностей учнів // Радянська школа. – 1990. – № 10. – С. 67-69.

Ярема Т.І.

студентка;

Проць Р.О.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка*

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ЯК ВИКЛИК ЧАСУ

Активне застосування інформаційних технологій, швидкий розвиток науки й техніки, перехід від знанневої до компетентнісної моделі освіти зумовили інноваційні процеси в сучасній освіті.

Інновація – це залучення нового у завдання, зміст, методи і форми навчання і виховання, в організацію спільної діяльності педагога та учнів; зміни у стилі мислення.

В педагогічній літературі виділяється два типи інноваційних процесів в галузі освіти. Перший тип – це інновації, реалізація яких відбувається стихійно та спонтанно, без точної прив'язки до самої потреби чи без повноти усвідомлення всієї системи умов, засобів і шляхів здійснення інноваційного процесу. Такі інновації не завжди науково обґрунтовані. Часто вони здійснюються на емпіричній основі, під впливом ситуативних вимог. До інновацій цього типу належать діяльність вчителів-новаторів, вихователів. Другий тип – інновації в системі освіти, що є продуктом усвідомленої, цілеспрямованої, науково-культивованої міждисциплінарної діяльності [2, с. 19–20].

В умовах необхідності впровадження інноваційних технологій зростає роль творчої інноваційної діяльності педагога, тобто включення його в діяльність зі створення, освоєння і застосування педагогічних новацій в практиці навчання і виховання учнів, створення в освітньому закладі певного інноваційного середовища [3, с. 197–198].

Інноваційна педагогічна діяльність, пов'язана з відмовою від відомих штампів, стереотипів у навчанні, вихованні і розвитку особистості учня, виходить за межі діючих нормативів, створює нові нормативи особистісно-творчої, індивідуальної спрямованості діяльності вчителя, нові педагогічні технології, що реалізують цю діяльність [2, с. 6].